

а к а д е м і ч н а ПАНОРАМА

Інформаційне видання Національного університету «Києво-Могилянська академія» Лютий 2008

Він будив у наших душах Україну

Викладачі, студенти та співробітники Національного університету «Києво-Могилянська академія» з величезним сумом повідомляють, що 28 лютого 2008 року на 94 році життя помер справжній український патріот, політик і меценат, добрий друг Академії Омелян Миколович Антонович.

Все життя пана Омеляна – зразок беззастережного українства, відданості одній меті – вільній Україні. Своїм життям, своїми вчинками він – тихо і незлобиво – будив у наших душах Україну. Поруч з ним здавалося, що немає занадто сміливих мрій, занадто великих жертв – все можна зробити, якщо твоя мета є великою і чистою. Тому його підтримка справи відродження Києво-Могилянської Академії, у реальність якої на початку 90-х майже ніхто не вірив, була особливо цінною.

Омеляна Антоновича можна назвати хрещеним батьком Києво-Могилянської Академії, адже саме коштом фундації Антоновичів у 1989 р. відбулось стажування молодого ученого Інституту літератури В'ячеслава Брюховецького у Ратгерському університеті США, де, власне, народилась й укріпилась ідея створення сучасного університету та відродження Києво-Могилянської академії.

Народився Омелян Миколович 1914 року у місті Долина Івано-Франківської області у освіченій, патріотичній родині судового чиновника. Наймолодший серед чотирьох дітей, Омелян змалечку гягнувся до науки. Він здобув блискучу освіту, навчаючись у Академічній гімназії у Львові, гімназії в Перемишлі, католицькому університеті в Любліні, Вищій торговій академії в Познані, Торговій академії в Берліні. Але головним у житті Омеляна Миколовича ще в ті часи стала політична боротьба за визволення України. Ще до Другої світової війни Антонович вступив до студентської організації "Молода громада", потому - до ОУН. Вже 1933 року він був заарештований за належність до ОУН і провів три роки в польській тюрмі, потім - у німецькому концтаборі Заксенхаузен. 1946 року, після закінчення юридичного факультету Українського університету в Празі, одружився із Тетяною Терлецькою, яка згодом стала знаним спеціалістом-невропатологом, здобувши докторський ступінь із медицини у Віденському університеті (Австрія). У 1950 році родина емігрувала до США.

З 1991 р., після проголошення незалежності нашої держави, Фундація Антоновичів розпочала активну благодійну діяльність в Україні. Скажімо, серед лауреатів престижної премії Антоновичів, яка вручалася щорічно – визначні українські літератори і науковці України та діаспори, іноземні вчені-україністи, політичні діячі, що сприяли поширенню об'єктивних знань про Україну в світі. Коштом Фундації Антоновичів збудовані Пам'ятник борцям за Українську державу, музей "Бойківщина" та відбудована церква в м. Долина. Його коштом також відреставровано декілька корпусів Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника: головний корпус (колишній палац Осолінських) та відділ мистецтв (палац Баваровських). У приміщенні цієї бібліотеки, де йому облядали невеличку квартиру, пан Омелян і жив останні роки, повернувшись назавжди в Україну.

Завдяки Омеляну Антоновичу відбудовано нове приміщення Бакалаврської бібліотеки – найбільший благодійний проект відродженої Могилянки, чи не єдина бібліотека, відкрита в Україні протягом останніх років. На знак поваги і вдячності ця бібліотека носить ім'я Тетяни та Омеляна Антоновичів. І це ім'я вже стало в Могилянці легендою: студенти зустрічаються «біля Антоновичів», ходять по книжки «до Антоновича».

У 2000 році - нагороджений Почесною грамотою Верховної Ради України. У цьому ж році він нагороджений найвищою відзнакою Києво-Могилянської Академії - медаллю Святого Петра Могили за благодійну допомогу у реконструкції нового корпусу Бакалаврської бібліотеки.

У 2005 році - став лауреатом премії імені Євгена Чикаленка.

У 2007 році - за результатами Національного конкурсу «Благодійник року», став переможцем у номінації «Благодійник року – приватна особа» – за проект розбудови Бакалаврської бібліотеки НаУКМА.

У 2008 році – Указом Президента України за вагомий особистий внесок у популяризацію історичних та сучасних надбань України у світі, формування її позитивного міжнародного іміджу та з нагоди Дня соборності України нагороджено орденом князя Ярослава Мудрого V ступеня. Таким чином, діяльність О. Антоновича було помічено відзначено з боку держави.

Ми горді тим, що ми жили і працювали поруч з такою людиною.

Наша світла і вічна пам'ять Світлій і Мудрій Людині – Омеляну Миколовичу Антоновичу.

Від усієї громади Києво-Могилянської академії – професорів, співробітників, спудеїв

*Сергій Квіт,
президент НаУКМА*

*В'ячеслав Брюховецький,
почесний президент НаУКМА*

У нашому випуску:

Філософія благодійництва

Стор. 2

Італійські «Листи з Харкова» розкажуть про Голодомор

Стор. 3

«Європейська хартія регіональних або меншинних мов» у контексті українських реалій»

Стор. 4

Історія України: повернення до наболілого

Стор. 5

МОН захищає честь мундира. Стратегія дитячої літературної просвіти — справа учених, а не чиновників

Стор. 6

Соціум

Як коментує президент НаУКМА Сергій Квіт, за «алгоритмом університетського розвитку», одним із перших завдань, що стоять на шляху демократизації вищої, є досягнення внутрішньої свободи університету. «Українська держава усувається від вирішення проблем вітчизняної вищої освіти. Існують об'єктивні проблеми, як-от неможливість виділити належне бюджетне фінансування освітньої галузі. Але водночас вона не хоче дозволити самим університетам дати собі раду».

Окрім свободи досліджувати, експериментувати, висловлюватися, не зважаючи на офіційні догми влади, важливим гарантом внутрішньої свободи університету є економічна незалежність навчального закладу. І досвід західних університетів свідчить, що наявність недоторканого капіталу (ендаументу) дозволяє не лише реалізовувати свої статутні місії, а й успішно розвиватись.

Безперечно, від моменту свого відродження Києво-Могилянська академія отримувала свою незалежність значною мірою завдяки підтримці як укра-

Якщо ви вступили у Кембридж, то до кінця свого життя залишитеся частиною університету. До ваших послуг мережа Cantab.net, на якій можна створити свою поштову скриньку, підтримувати контакти зі старими друзями, знайти роботу, започаткувати власний бізнес; картка SAMCard, яка забезпечує знижки на користування різноманітними ресурсами університету; мережа Lost and Found, щоб з легкістю знайти своїх старих університетських друзів; навіть спеціальна брендова кредитна картка. Улітку цього року випускники Кембриджу зможуть знову повернутися до університету, щоб прослухати спеціальний курс лекцій «Повернення до Майбутнього». Протягом кількох тижнів вони слухатимуть лекції про останні наукові та мистецькі інновації

В Сльському університеті є асоціація випускників - the Association of Yale Alumni. У середині Асоціації функціонують десятки менших асоціацій тобто фактично клубів за інтересами: Асоціація корінних американців Сльського університету, Асоціація плавців, тенісистів, баскетболістів, бальністів тощо. Сльський університет надає змогу своїм випускникам навчатися до кінця свого

курс англійською мовою». В рамках цього проекту вже отримати гранти – доцент кафедри економічної теорії Євгеній Орел і старший викладач кафедри екології Олена Маслюківська. Варто зазначити, що ця премія надається виключно українським викладачам, для яких англійська не є рідною мовою.

Про важливість англійських курсів для українських студентів ми розпитали Олену Маслюківську, котра почала викладати частину своїх курсів англійською мовою ще у 2004 році, керуючись бажанням допомогти випускникам адаптуватися до умов сучасного ринку працевлаштування та подальшого навчання. Цього навчального року Олена Маслюківська читає 4 англійські курси: Управління природними ресурсами, Екологічна економіка, Принципи та стратегії сталого розвитку, Партнерство секторів для вирішення екологічних проблем.

А.П.: Наскільки такі курси корисні для студентів НаУКМА?

О.М.: По-перше, англійські курси допомагають студентам краще оволодіти мовою саме на професійному рівні. Адже скільки б не було годин англійської мови, все ж викладач-філолог не здатен дати їм необхідну професійну

На шляху до корпоративної солідарності

інських громадян, так і української діаспори. А нині в НаУКМА закладаються підвалини для майбутнього ефективного способу наповнення університетського ендаументу та, зокрема, і підтримку альма-матер її випускниками.

Віце-президент з науково-навчальних студій НаУКМА, доктор філологічних наук, професор Володимир Моренєв, котрий нині перебуває у Сполучених Штатах по програмі Фулбрайту, розповідає: «У США всі випускники до кінця свого життя потрапляють у список відповідної служби університету, яка так само пожиттєво надає їм різні пільги (користування бібліотекою та ін.). Усі вони повсякчас запрошуються на різні університетські акції, зокрема стосовно свого фаху, їх доконечно вітають з усіма святами тощо. Все це є творенням громади, що утримується в єдиному полі інформації та культурно-інтелектуального інтересу. На тлі саме такої тривкої уваги до випускників раз чи двічі на рік до них звертаються з обґрунтованими пропозиціями підтримати ту чи ту університетську інновацію, добре обґрунтовану і описану. Тоді влаштовуються відповідні «добродійницькі обіди» чи «бали» зі збиранням добродійницьких внесків.

Наприклад, у Гарвардському університеті розподіленням благодійних внесків випускників займається Committee on University Resources (Комітет з Університетських Ресурсів). Щорічно Комітет видає дайджест, в якому зазначено про всі проекти, реалізовані завдяки допомозі випускників. Цікаво, що особливу увагу в Гарварді звертають на допомогу студентам, котрі обрали собі «не прибуткові» спеціальності, як-от охорона громадського здоров'я чи педагогіка. Тому що такий студент після закінчення навчання не зможе виплатити борг у 100,000 доларів, якщо середня зарплата в його галузі не перевищує 50,000 доларів на рік. У Гарварді є також Батьківський Фонд, в який роблять внески не лише батьки студентів, а й їх дідуся та бабуся. Щороку жертводавцями Фонду стає 45% батьків гарвардських студентів, що свідчить про віру в якості навчальних програм.

життя. Для цього розроблені спеціальні програми: ви можете придбати собі відео-курси, можете поїхати у навчально-туристичні подорожі. Існує також окрема можливість подорожувати разом з членами своєї асоціації. До речі, частина з цих послуг надається не лише випускникам, а й їхнім дружинам чи чоловікам, навіть якщо ти навчався в іншому університеті.

Випускники Києво-Могилянської академії також беруть участь у стратегічних проєктах розвитку університету. У 2005 році з ініціативи випускника НаУКМА Дмитра Тарабакіна (ФЕН'96) було засновано Стипендійний фонд компанії Dragon Capital (перший український фонд в НаУКМА, заснований за принципом ендаументу) для надання щорічної професорської стипендії на економічному факультеті та адміністративній стипендії для розвитку напрямку «робота з випускниками». В 2007 році цей фонд був суттєво поповнений, а нині ведеться мова про його розширення на підтримку інших напрямів діяльності. Дуже важливою свого часу стала ініціатива Андрія Сивоконя (ФПрН'96), який започаткував грант «За кращий проєкт в НаУКМА із залучення коштів на розвиток університету» (за проєкт, що вже отримав фінансування від третьої сторони). Конкурс на Грант Андрія Сивоконя, який проводився вже тричі, як правило, перетворюється на своєрідний аналітичний форум активних учасників залучення грантів на розвиток НаУКМА.

Нещодавно за фінансування компанії ПТ Інвестиційна група, директором якої також є випускниця НаУКМА Оксана Маркарова, створено Фонд імені Дмитра Малоченка, студента НаУКМА, який трагічно загинув. Цей Фонд надаватиме разову фінансову допомогу студентам НаУКМА, які опинилися у критичних життєвих ситуаціях, або чие здоров'я в небезпеці.

22 березня відбудеться IV Благодійний вечір випускників, спрямований на збір коштів на актуальний проєкт від випускників - формування фонду-ендаументу для щорічної відзнаки викладачів НаУКМА «За кращий професійний

лексику. По-друге, студенти вчаться краще сприймати мову на слух, що полегшує їм спілкуванням з іноземцями, дає впевненість у власних силах. Наша мета – надати їм якомога більше можливостей для кращого працевлаштування та подальшої освіти, більше доступу до нової інформації, більше контактів.

А.П.: Чи потрібно й надалі стимулювати професорів до викладання англійської?

О.М.: Стимулювати обов'язково потрібно. По-перше, для когорти викладачів, які вже перейшли на викладання англійською, визнання їх зусиль у вигляді винагороди (публічного визнання чи грошової винагороди) заохочуватиме не полишати таку ініціативу і вдосконалювати курси. Більш того, усвідомлення того, що університет підтримує і стимулює прогресивні інновації у викладанні, спонукає їх до пошуку інших підходів, які покращуватимуть освіту в НаУКМА. По-друге, визнання університетом викладання англійською буде стимулювати й інших викладачів запроваджувати таку практику. І конкурс для такої мети дуже підходить, бо створює умови для здорової конкуренції.

Благодійність завжди є шляхетною справою. А в проєкті випускників - це ще й значний внесок у майбутнє нашого суспільства, адже саме різноманітні стипендії та гранти надають змогу талановитим студентам вчитися, а прогресивним викладачам – підвищувати свою кваліфікацію та впроваджувати інновації в роботу університету. Це збільшення кількості гостей курсів, купівля лабораторного обладнання... Це збереження якісного рівня освіти для прийдешніх поколінь студентів.

Отже, тільки щирою повсякденною й персоналізованою увагою можна досягти корпоративної єдності і солідарності, коли вдячні своєму університетові й успішні у своїй кар'єрі випускники відчуватимуть його «рідне йохання» та охоче підтримують його розвиток».

Юлія Морозюк,
студентка ФГН-3

Стипендії: Можливості для розвитку ФПВН

Стипендійний фонд Фундації ім. отця Маріяна та доктора Романа Цюлковських (Канада) в НаУКМА

Оголошується конкурс для викладацького складу Факультету правничих наук на здобуття професорської стипендії на 2008-2009 навчальний рік за напрямками: комерційне, цивільне, цивільно-процесуальне, банківське, фінансове, трудове, господарське, земельне, аграрне, житлове, міжнародне приватне право, правове регулювання підприємницької діяльності

Умови участі у конкурсі на професорську стипендію:

- термін роботи в НаУКМА не менше одного року на момент отримання стипендії
- педагогічне навантаження не менше 0,5 ставки
- керівництво студентськими та/або аспірантськими науковими роботами
- майбутній стипендіат протягом року має бути готовим підготувати та подати у завершеному вигляді статтю до публікації у визнаному англomовному науковому журналі (peer-reviewed) або наукову монографію до публікації у визнаному англomовному науковому видавництві (peer-reviewed).

Процедура розгляду заяв та визначення кандидатури стипендіата:

- претендент подає заповнену аплікаційну форму* та своє резюме (за визначеною формою*) у електронному та друкованому вигляді;
- в разі наявності - текст монографії або статті, яка вже була подана до публікації у визнаному англomовному науковому видавництві або журналі (peer-reviewed), але на момент подання аплікаційної форми ще не затверджена до публікації;
- термін подачі необхідних документів - **14 квітня 2008 року, до 16:00;**
- документи розглядає Конкурсна комісія, проводить зустрічі-співбесіди з претендентами, визначає та затверджує кандидатуру переможця;
- термін визначення переможця конкурсу - до 14 травня 2008 року, початок виплати стипендії - вересень 2008 року.

Документи необхідно подати Мокрицькій Т.В., корпус 4-323, тел.: (044) 425 60 73; e-mail: Mokritska@ukma.kiev.ua; *там же - отримати аплікаційну форму та форму резюме.

Стипендійний фонд професури Клубу Козбід (Канада) в НаУКМА

Оголошується конкурс для викладацького складу Факультету правничих наук на здобуття професорської стипендії на 2008-2009 навчальний рік за напрямками: конституційне право, конституційний процес, філософія права, теорія права, права людини, міжнародне публічне право

Умови участі у конкурсі на професорську стипендію:

- термін роботи в НаУКМА не менше одного року на момент отримання стипендії
- педагогічне навантаження не менше 0,5 ставки
- керівництво студентськими та/або аспірантськими науковими роботами
- майбутній стипендіат протягом року має бути готовим підготувати та подати у завершеному вигляді статтю до публікації у визнаному англomовному науковому журналі (peer-reviewed) або наукову монографію до публікації у визнаному англomовному науковому видавництві (peer-reviewed).

Процедура розгляду заяв та визначення кандидатури стипендіата:

- претендент подає заповнену аплікаційну форму* та своє резюме (за визначеною формою*) у електронному та друкованому вигляді;
- в разі наявності - текст монографії або статті, яка вже була подана до публікації у визнаному англomовному науковому видавництві або журналі (peer-reviewed), але на момент подання аплікаційної форми ще не затверджена до публікації;
- термін подачі необхідних документів - **14 квітня 2008 року, до 16:00;**
- документи розглядає Конкурсна комісія, проводить зустрічі-співбесіди з претендентами, визначає та затверджує кандидатуру переможця;
- термін визначення переможця конкурсу - до 14 травня 2008 року, початок виплати стипендії - вересень 2008 року.

Документи необхідно подати Вербицькій В.Ф., корпус 4-325, тел.: (044) 425 60 73; e-mail: Verbitska@ukma.kiev.ua; *там же - отримати аплікаційну форму та форму резюме.

Стипендійний фонд ВАТ «АгроКомБанк» в НаУКМА

Оголошується конкурс для студентів Факультету правничих наук на здобуття щорічної стипендії за високі досягнення в навчанні та науковій роботі на 2008-2009 навчальний рік

Умови участі у конкурсі:

- студент основного складу Факультету правничих наук НаУКМА (бюджетна або контрактна форма навчання);
- високий навчальний рейтинг;
- участь у наукових дослідженнях кафедри, конференціях, круглих столах тощо;
- актуальна за тематикою та успішна курсова або кваліфікаційна робота; наукові публікації у фахових виданнях;
- перемоги у рейтингових конкурсах молоді та студентів або олімпіадах (міжнародних, всеукраїнських, міських);
- активна професійна та суспільно-громадська діяльність (участь у роботі професійних груп, асоціацій, гуртків, проектів тощо).

Процедура розгляду заяв та визначення лауреатів на отримання стипендій:

- претенденти подають заяву на участь у конкурсі на ім'я декана факультету та своє Curriculum Vitae;
- форма заяви - довільна із зазначенням детальної інформації відповідно до критеріїв надання стипендії, копіями дипломів переможців конкурсів, інші супровідні матеріали (наукова студія/творча робота, рукопис або публікація тощо).

Термін подачі заяв та інших документів - до 14 квітня 2008 року, до 16:00.

Заяви можна подавати в письмовій та електронній формі до деканату ФПВН, кім. 303, корпус 4, заступнику декана Солом'яному В.Р., тел. (044) 425-60-73, e-mail: praetor@ukma.kiev.ua

Італійські "Листи з Харкова" розкажуть про Голодомор

25 лютого 2008 р. в Конгрегаційній залі Старооакадемічного корпусу НаУКМА відбулася презентація українського видання книги Андреа Граціозі «Листи з Харкова. Голод в Україні та на Північному Кавказі в повідомленнях італійських дипломатів, 1932-1933 роки», підготовлене Італійським інститутом культури в Україні до 75-х роковин Голодомору 1932-1933 рр. На основі архівних матеріалів МЗС Італії що збірку підготував професор історії Міланського університету Андреа Граціозі. Видання здійснене за підтримки Національної ради з питань культури і духовності при Президенті України, МЗС Італії, посольства України в Італії та посольства Італії в Україні, Італійського інституту культури в Україні.

Книга містить докладні службові повідомлення про трагічні події 1932-1933 років (всього 58 документів), що італійські дипломати в

СРСР надсилали до свого уряду. Ці унікальні документи, які зберігаються в архівах Міністерства закордонних справ Італії, є одними з найважливіших зарубіжних документальних джерел в історіографії Голодомору. Ця книга вийшла в Італії 20 років тому. Її нелегко було видати, зізнається професор Граціозі, адже листи італійських дипломатів-свідків Голодомору 32-33 років просто повернули європейській уявленню про радянську історію. Андреа Граціозі, професор, упорядник книги "Листи з Харкова": "Нині серед істориків уже немає жодних сумнівів: починаючи з 1932 року, Голодомор можна вважати геноцидом. Це був наслідок спланованих дій Сталіна, який звинуватив у своїх невдачах Україну". Андреа Граціозі, професор, упорядник книги "Листи з Харкова": "Нині серед істориків уже немає жодних сумнівів: починаючи з 1932 року, Голодомор можна вважати геноцидом. Це був наслідок спланованих дій Сталіна, який звинуватив у своїх невдачах Україну".

Сергій Квіт, президент Національного університету "Києво-Могилянська академія": "Необхідно усвідомити, досягнути, щоб Україна якомога швидше могла вийти зі стану постімперського, постгеноцидного суспільства. Копітка наукова робота — механізм такого осягнення. Але також потрібно й донести цю інформацію до інших країн".

Володимир Огризко, міністр закордонних справ України: "Ми дізнаємося значно більше правди про страшний злочин, який пережив наш народ, українська нація. І справді нам час говорити про правду".

Україна прагне повернути собі історію, каже упорядник книги Граціозі. Книгу можна замовити в Італійському інституті культури за адресою: вул. Ярославів Вал, 32-6 Тел.: 270 6223, факс: 279 3842 e-mail: iickiev@esteri.it

Актуально

Публікуємо завершення статті «Європейська хартія регіональних або меншинних мов» в контексті українських реалій» проф. Л. Масенко, завідувачки кафедри української мови НаУКМА (початок див. у січневому випуску АІІ).

«В настоящее время, - значають депутати, - Донецкий городской совет борется за право предоставления русскому языку статуса регионального в соответствии с Законом Украины «О ратификации Европейской хартии региональных языков или языков меньшинств», принятым Верховной радой 15 мая 2003 года. Но депутаты Донецкого городского совета считают абсурдом называть русский язык меньшинства и будут добиваться придания русскому языку полноценного по праву статуса второго государственного».

Загалом весь текст звер-

«Європейська хартія регіональних або меншинних мов» у контексті українських реалій»

нення (ідеться про звернення Донецької міськради до Президента, прем'єр-міністра і Тернопільської та Львівської міських рад від 21 лютого 2007 року. - ред.) демонструє доволі специфічне розуміння з боку донецьких депутатів прав російськомовної частини населення. Досить сказати, що Російській Федерації дано в цьому документі доволі ризиковане визначення «могутнього єдинокровного сусіда» донецчан.

В екскурсі про історію краю зазначено, буцімто Донеччина належала до російських земель, а першопоселеннями її були вихідці з Курської, Тамбовської та інших губерній. Про активну участь українців, зокрема запорізького козацтва, у заселенні Донецького краю не згадано жодним словом.

Покажемо для підтвердження зв'язку боротьби за державний статус російської мови із сепаратистськими намірами трактувати східні й південні території України як інтегральну складову Росії є такий фрагмент тексту звернення:

«Вот почему родным языком дончан является русский язык. Подавляющая часть населения Украины также считает его родным. Ведь только благодаря Российской империи был освоен и получил дальнейшее социально-экономическое развитие весь юго-восток Украины – Херсон и Николаев, Одесса и Крым, Запорожье и Днепрпетровск, Харьков, Донецк и Луганск» (с. 224).

Слід звернути увагу й на такий момент. У тексті звернення, присвяченому переважно мовному конфлікту (уже на початку зазначено, що «Восток и Запад страны в

прямом и переносном смысле «говорят на разных языках»), жодного разу не згадано українську мову. Водночас певні твердження його наводять на думку, що в цьому документі зроблено спробу реанімувати шовіністичну імперську ідеологію півторастолітньої давності, згідно з якою українська мова не належить до самостійних, а є тією ж російською, тільки зіпсованою західним польським впливом.

Підставою для такого висновку може бути фраза про історичну відірваність західних регіонів, що, як зазначено в зверненні, понад 300 років перебували під гнітом численних гнобителів, до яких віднесено поляків, литовців, угорців, австрійців і румун. «Под воздействием завоевателей, - продовжують автори звернення, - изменился русский язык, возникла греко-католическая церковь под патронатом Ватикана. К сожалению, угнетаемые русины восприняли мировоззрение и психологию своих поработителей и согласились

стать слепым орудием в «крестовом походе» против восточнославянских братьев. Но разве не пора им вспомнить, что мы живем в государстве, которое является колыбелью Руси, что в Киеве был принят первый закон на русских землях – «Русская правда», что там же состоялось крещение Руси» (с. 225).

З цього тексту випливає, що в той час, як Західну Україну пригнічували численні інородні гнобителі, східне українство процвітало в колі «східнослов'янських братів» разом з «єдинокровним могутнім сусідом». А вплив інородних гнобителів у Західній Україні зіпсував російську мову, світогляд і психологію «пригнічених русинів». Цікаво, що пропонують згадати, крім «спільної коліски», донецькі депутати нащадкам «гноблених русинів»? Незіпсовану російську мову, якою буцімто говорили їхні предки?

Найчіткіше ж, без недоумок і зайвої словесної еквілібристики, висвітлив мотивацію й цілі захисників російської мови голова Донецької міськради Микола Левченко у своєму виступі 21 лютого 2007 року:

«Власть выступает против статуса русского языка только потому, что уверена в неконкурентоспособности украинского. Но эта временная мера ничего не даст. Рано или поздно русский язык станет вторым государственным и все будут общаться на нем. Украина вся говорит по-русски, все остальное – искусственно... Русский язык не вытеснит украинский - нечего вытеснять. Заметьте, какая слабая позиция у защитников украинского языка. Они выступают за единст-

венный государственный украинский язык. А защитники русского не выступают за один русский. Они выступают за два. Потому что понимают, какой язык более востребованный... Давайте будем реалистами. Второй государственный язык не более чем формальность. В Украине государственный язык должен быть один – русский. И так рано или поздно будет» (с. 225 – 226).

Таким чином, секретар Донецької міськради розставив усі крапки над «і», роз'яснивши те, що в менш відвертій формі викладено в рішеннях Харківської і Луганської обласних рад.

Боротьба за державність російської мови, отже, є важливим чинником не тільки збереження російськомовності, а й реанімації старих імперських проектів.

На жаль, демагогічні запевнення регіоналів і комуністів у справедливості розв'язання мовного конфлікту шляхом узаконення двомовності на регіональному або й загальнодержавному рівні знаходять відгук не тільки в проросійськи орієнтованій частині регіональних еліт Сходу й Півдня, а й серед лібералів, які вважають, що в такий спосіб можна забезпечити право людини на вільний вибір мови спілкування.

Так, політолог Володимир Кулик у статті «Мовна політика України після Помаранчевої революції» (збірник «Україна в пошуках себе: національна ідея, проблеми розвитку». – К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2007. – С.270-285), доволі ґрунтовно проаналізувавши мовну політику останніх років, зокрема й бездіяльність влади в утвердженні української мови, у підсумкових рекомендаціях пропонує фактично той же варіант вирішення мовних проблем, що його обстоюють регіонали. Мовне протистояння, на його думку, можна нейтралізувати лише в компромісний спосіб, а компроміс має полягати у «відмові захисників російської мови від орієнтації на загальноукраїнську двомовність і готовність захисників української узаконити двомовність у тих регіонах, де шансів на україномовну монополію все одно немає».

Але, як свідчать тексти розглянутих офіційних документів, захисникам російської мови не йдеться про двомовність ані на регіональному, ані на загальнодержавному рівні. Ім йдеться про збереження у східних і південних областях й подальше територіальне розширення російської одномовності, а разом з нею і стану провінційної постколоніальної асимільованої, культурної, розумової й економічної залежності населення України від Росії.

Лариса Масенко,
доктор філологічних наук,
професор, завідувачка кафедри
української мови НаУКМА

Наука

29 січня в рамках Днів Науки НаУКМА за участю кафедри історії в аудиторії 5-109 відбулися два круглі столи, присвячені актуальним питанням з історії України, розгляду та розв'язанню цих проблем. На обох заходах були присутні викладачі кафедри історії: доктор наук, завідувач кафедри Наталя Яковенко; доценти, кандидати наук Максим Яременко, Володимир Маслійчук (Харківський національний університет), Катерина Діса, Тетяна Ліюга; декан ФГН, доктор наук Віталій Щербак, отець Юрій Мищик, доктор наук Наталя Старченко. З кафедри культурології завітав доктор філософських наук Костянтин Сігов, який активно долучився до обговорення запропонованих проблем. Також були гості з інших університетів та науково-дослідних інститутів, зокрема кандидати наук Юрій Волошин (Полтавський педагогічний університет), Андрій Портнов (Харківський національний університет), доктор наук і частий гість могилянської «Семінару-по-вівторках» Оля Гнатюк (товариство дослідників Центрально-Східної Європи). Не обійшлося без журналістів та студентів НаУКМА – вони заповнили аудиторію і не соромились ставити різноманітні питання до модераторів круглих столів.

Перший круглий стіл мав назву «Проблеми освіти в ранньомодер-

Історія України: повернення до наболілого

ну добу». Модератором виступив кандидат наук, завідувач центру «Спадщина КМА» Максим Яременко. Його доповідь стосувалася проблеми причини й спонуки до навчання у КМА в XVIII-першій половині XIX століть. Також йшлося про вплив церкви та світської влади на освітню систему й традицію в тогочасній Україні, про частку різних соціальних прошарків у КМА згаданого періоду (зокрема, козаків, які, всупереч досі поширеним стереотипам, аж ніяк не були уособленням любові до науки й освіти), а також про можливості соціальної мобільності населення тогочасної України та відповідні можливості до здобуття освіти.

Однак на цьому учасники круглого столу не зупинились. Юрій Волошин оглянув статистичні дані, на підставі яких намагався розв'язати проблему писемності населення Полтави другої половини XVIII століття. Доповідач торкнувся проблеми грамотності різних соціальних груп і станів (з'ясувалося, що жіноча частина населення майже поголовно була неграмотною. Хоча не обходилося без винятків – скажімо, урядовці міського магістрату були освіченими, оскільки значна їх частина походила з середовища духовенства). Таким чином, гість із Полтавського університету спробував зруйнувати поширений в українській історіографії міф про поголовну освіченість українського народу за ранньомодерної доби.

Володимир Маслійчук – співробітник Інституту археології та джерелознавства ім. М.С. Грушевського, редактор оновленого часопису «Україна модерна», з минулого року викладач НаУКМА – запропонував обговорити характер проблематики шкільної освіти. Фактично, йшлося про те, як українські історики різних часів та, сказати б, різної (зов-

нішньо) політичної орієнтації дивились на проблему освіченості та освітніх інститутів усіх рівнів. Доповідь харківського колеги охопила важливі питання, до того ж, поставлені під вельми цікавим кутом зору. Зокрема, обговорювалось поняття мови та школи як невід'ємних складових української національної історіографії, яка почала формуватися в XIX столітті. На конкретних прикладах з української та зарубіжної історіографії доповідач показав розвиток ідеї шкільної та університетської освіти та ролі освіченості для істориків освіти – Олександра Лазаревського, Панаса Шафонського, Ореста Левицького, Степана Сірополка, Андреаса Капеллера. Також йшлося про успіхи й невдачі (в напрямку освіти) української історіографії другої половини XIX-початку XX століть. Зрештою, було запропоновано до розгляду точки зору кількох авторитетних істориків освіти (Панаса Шафонського, Михайла Драгоманова, Степана Сірополка), де було підсумовано стан освіченості українців від середини XVII до середини XIX століття.

Незабаром після першого круглого столу могилянська громада майже в тому самому складі зібралась у тій-таки аудиторії, аби взяти участь в іншому заході. Тепер увагу наших істориків привернула споконвічна – як досі стверджують дилетанти – проблема, яку й винесли в заголовок дру-

гого круглого столу. «Що таке історія України?» – питання, над яким наука, сама того не знаючи, ламає голову вже досить довго. Справді, дискусії над сутністю української історії тривають уже понад чверть століття. А Володимир Маслійчук зауважив, що тему розвивали й розвивають як українські вчені (Віталій Сарбей, Петро та Олексій Толочко, Леонід Залізняка, Віталій Щербак, Юрій Мищик) так і представники української діаспори (Омелян Прицак, Зенон Когут). В зарубіжній україністиці дискусію протягом останніх 30 років розвивають історики з Франції, США, Канади. За словами Наталі Яковенко, одна з перших і поки що небагатьох конференцій, присвячених українському питанню, відбулась в Едмонтоні 1978 року. Приблизно тоді ж розгорнулася дискусія на цю саму тему на сторінках американського часопису *Slavic Review*. З часом, на жаль, в американській україністиці сама проблема ідентичності української історії – якщо про таку взагалі дозволено говорити, децю втратила актуальність, і про це свідчить брак публікацій на тему визначення української історії. Початок дискусії поклала Оля Гнатюк, професор Варшавського університету, авторка монографії «Прощання з імперією», а також спів-автор (разом із Богумілою Бердиховською) праці «Бунт покоління». Польська дослідниця окреслила головну проблему дискусій над українською ідентичністю – втрату навичок теоретичних рефлексій.

Андрій Портнов, літредактор «Літературної України», порушив проблему ідеї історії України як такої, що має право на визнання та ідентичність не тільки в нашій, а й закордонній науці. В цьому контексті доповідач навіть приклад зображення української історії у відомого російського фахівця Олексія Міллера. Не так давно на сто-

рінках часопису «Критика» розгорнулася дискусія над проблемою «історії України» відносно «історії Центрально-Східної Європи». Судячи з засновків Міллера, в сучасній російській історіографії просто не існує такого поняття, як історія України. А вже тим паче в російських шкільних підручниках про неї не йдеться; якщо ж пишуть, то небагато і, ясна річ, «по-своєму». Річ у тім, що для Міллера є поняття історії поляків, історії росіян, а от історії українців нібито немає. Підсумувавши погляди російського історика, наш доповідач дійшов висновку, що проблема тут у нестачі належного понятійного апарату, термінології, недостатньому ступені розвитку наукової мови.

Вкотре слово взяв Володимир Маслійчук: він коротко оглянув вивчення історії України та її визначення в українській історіографії. В основі доповіді була теза про можливі виміри нашої історії. Йдеться про дискусію між (нині вже покійними) Віталієм Сарбеем та Омелян Прицаком про «Україну етнічну» та «Україну територіальну». Обидва вчені доводили, що історію України можна вивчати на шкільному та академічному рівні, але не погоджувались, коли йшлося про сукупність історій усіх народів, які коли-небудь населяли українські землі. Омелян Прицак вважав, що історія України – це саме «територіальний варіант», тоді як Віталій Сарбей обстоював ідею історії етнічної. Підводячи ризик під цими суперечкою, яку до сьогодні так ніхто й не розв'язав, Володимир Маслійчук зазначив, що зараз українські історики майже всуціль зайняті творенням національного нарративу.

Завершували дискусію Юрій Мищик і Віталій Щербак. Отець Мищик коротко висловився за написання етнічної історії України в рамках історії чотирьох народностей, які зараз мешкають на наших землях. Йдеться про татар, кримчаків, караїмів і власне українців (як їх зрідка іменують в літературі – «наддніпрянських»). Написавши таку історію нашої країни, треба уважно придивлятися до зарубіжної україністики і відсіювати лише серйозні праці, побудовані на знанні джерел та мови. Це тим паче потрібно, що зараз про історію України пишуть навіть американські вчені, які не знають навіть української мови, ані джерел. Тому наша історіографія, за висновком доповідача, потерпає від серйозної, але не завжди фахової конкуренції.

Віталій Щербак, автор монографій про генезу та становлення українського козацтва як соціального стану, зауважив, що історію України варто було би писати обов'язково в контексті історії наших сусідів. Зрозуміло, що в нашій історії завжди було місце для поляків, росіян, угорців, румунів, білорусів. Усі ці історії тісно між собою пов'язані, і просто неможе закрити на це очі, творчи національний нарратив. Як би там не було, а минуле нашої країни нараховує багато цікавих для історика століть. Тому дискусії на кшталт тієї, що відбулася в Києво-Могилянській академії, мають право на своїх прихильників, поціновувачів і – неодмінно – наступників.

Іван Жежера,
студент ФГН-3

Полеміка

Останні статті змушують згадати про долю одного гуманітарного предмета в українській школі — зарубіжній літературі. Оскільки в наших університетах уже десятиріль офіційно готують шкільних вчителів зарубіжної літератури, то доцільно підбити деякі підсумки.

Два важливі моменти спричинили народження нового предмета. З одного боку, це курс української середньої школи на гуманітаризацію навчання, який в середині 1990-х років проголосила й почала успішно розробляти академік АПН України Олександра Савченко, в той час — заступник міністра освіти. По-друге, це потреба зберегти роботу для тисяч і тисяч викладачів російської літератури після того, як цей предмет із зрозумілих причин був вилучений зі шкільних навчальних планів. Було вирішено замінити його «зарубіжною літературою», куди включили, на правах зарубіжної, російську. Як бачимо, йшлося про створення фактично зовсім нового шкільного предмета, про розробку його концептуальної неповторності. Чого ж вдалося досягнути?

Учені-філологи охоче відгукнулися на ідею створення нового пред-

мету шкільної літературної освіти, проекти удосконалення Держстандарту і т. п. Але міністерство, як можна гадати, має про цей процес найвіддаленіше уявлення і продовжує наосліп нав'язувати школі свою «стратегію». У результаті щоденне життя в школі йде своєю чергою: сумно зіхають вчителі над новоспеченою міністерською програмою і тихенько підміняють у класі підручники-«призери» іншими, які не посіли «призових» місць. А вже ні те ні інше не було апробоване, обговорене, відрецензоване фахівцями. Подейкують, що якийсь із тих «призери» висунуто навіть на найвищу в нашій державі премію! Оце буде втіха для міністерських...

Тут, у міністерстві, також утворилося «своє» коло. Дуже вузьке це коло «довірених осіб», що природно, і страшенно далекі вони від учительського народу, що неминуче...

Особлива роль належить загадковій «Асоціації викладачів зарубіжної літератури», що складається, як можна зрозуміти, всього з одної особи — її «президента» (який, до речі, ніколи не вивчав спеціально зарубіжну літературу і одержав атестат доцента за лекції з методики російської мови). Дуже красномовно характеризує нау-

широким масам (що й дозволяє впевнено підтримувати у країні громадянський мир). Ось чому педагоги з країни Західної Європи, США та України зустрілися навесні минулого року у Львові, щоб обговорити проблеми дитячої літературної освіти. Чи дійшла схвильованість європейських літературних педагогів до наших чиновників?

Як можна зрозуміти, міністерство й досі вагається щодо необхідності широкого викладання літератури в школі, і досі плекає сумнівні плани якогось аморфного предмета «словесність» (щоб усе було як у Західній Європі!). Ідея гуманітаризації, складовою якої є виховання громадянина через літературне читання, поступово й неухильно поступається у нас місцем ідеї «прагматизації» шкільної освіти, яка логічно має привести до тотального скорочення годин на літературу. І першого удару зазнає «зарубіжка». Отож стає зрозуміло, чому міністерство не лише всі ці 15 років гримає куратором предмета «зарубіжна література» чиновника з зовсім іншою базовою освітою, але й виживає зі своїх стін дипломованих фахівців із зарубіжної літератури, демонстративно дає «зелену вулицю» авторському колективу, в якому немає жодного спе-

МОН захищає честь мундира. Стратегія дитячої літературної освіти — справа учених, а не чиновників

мета. На сторінках фахової преси виступали спеціалісти Інституту літератури НАН України, НГУ ім. М. Драгоманова, КНУ ім. Т. Шевченка та інших університетів. До дискусії долучилися вчителі. Проте вже тоді впадав у вічі певний формальний підхід з боку міністерства. Там працювали за старою радянською схемою: провести захід, провіттувати про солідний науковий список учасників, поставити «галочку» в плані і перейти до виконання наступного доручення («зверху»... В міністерстві всю цю роботу курирував «за сумісництвом» фахівець із зовсім іншою базовою освітою.

Як один із наслідків такого підходу — досі не організована розробка концепції шкільної освіти (тобто література, зрозуміло, у школі викладається, але тільки, сказати б, — «самопливом», оскільки під її цілі й очікувані результати не підведений науковий фундамент). Давно потребує уточнення Державний стандарт щодо «зарубіжної літератури», бо в ньому цілі і завдання «української літератури», «зарубіжної літератури» і «літератур національних меншин» збігаються, а за законами дидактики, якщо цілі збігаються, то слід усі ці літератури об'єднати в один предмет, — та чи буде це правильно?! Чистою формальністю стало проходження через предметну комісію МОН підручників та іншої методичної літератури, бо який же ви автор, якщо не забезпечите своєму рукопису купу якнайкращих рецензій! Ще п'ять років тому в її складі були доктори наук, але тепер їх там нема. Кричущі протиріччя такої системи особливо яскраво виявилися під час конв'єктів програм і підручників.

Поступово утворилася парадоксальна ситуація. Методика зарубіжної літератури нині активно розвивається як повноцінна наукова дисципліна, захищаються докторські й кандидатські дисертації, пишуться монографії й статті, ведуться дуже цікаві дискусії, розробляються проекти кон-

ковий потенціал «асоціації» нині діюча програма, кваліфікована в університетському підручнику з методики зарубіжної літератури професора Л. Мірошніченко (затверженому МОНом!) як «крок назад в системі літературної освіти України». І це не дивує, з огляду на те, що програму написала група людей, серед яких немає жодного дипломованого зарубіжника, включаючи самого керівника групи — «президента» «асоціації»; зате до колективу увійшов, очевидно як «лобіст», співробітник МОН, також далекий від зарубіжної літератури.

Проте в міністерстві завжди готові послатися саме на «асоціацію», коли треба обминати думку справжніх учених. Ось характерний приклад. Кілька років тому, зважуючи всі «за» і «проти» введення в школі предмета «зарубіжна література», міністерство запросило в Україну фахівців зі шкільної освіти з Данії. Вітчизняну науку представляла згадана «асоціація» в особі її головної і єдиної особи. Дізнавшись про те, що в данських школах література не викладається, а рівень добробуту в країні тим часом — один із найвищих у Європі, наше міністерство ухвалило рішення скоротити наполовину кількість навчальних годин із зарубіжної літератури, а отже, і учбово навантаження, і зарплатню вчителям. Але за предмет і за вчителів вступилися вчені, і знехтувати їхню думку в міністерстві тоді все ж не наважилися.

Історія ж ця мала несподіване продовження. Рівно через півроку в країні «одного» з найвищих рівнів добробуту» вибухнув відомий «карикатурний скандал», який примусив педагогів усєї Європи визнати: стратегія гуманітарної освіти в європейських школах, зокрема щодо літератури, провальна, і треба вивчати досвід країн, — конкретно нашої України, — де література викладається широко й ефективно і де, не без впливу правильно поставленої гуманітарної освіти, нетерпимість глибоко чужа

ціаліста-зарубіжника...

Програма написана в жорсткому «авторитарному» стилі, тобто не передбачає можливості для вільної творчої трансформації й удосконалення матеріалу по ходу навчально-педагогічного процесу, а це таїть важкі адміністративні наслідки для вчителя-новатора, якщо мимоволі або свідомо він відхилиться від офіційних, нормативних настанов програми. Укладачі самі не спромоглися прочитати рекомендовані учням твори українською мовою, про що свідчать тут і там «кальковані» російські назви, наприклад — «Вересковий (?) мед» Р. Стівенсона. А вже українець зв'яже слово «вересковий» тільки з «вереском», «криком», тоді як у баладі йдеться про рослину «верес»! (З Фройд називав такі казуси «мимовільною, але характерною обмовкою»; і справді, слід доручати складання програми людям, які насправді є зарубіжниками, а не вдають із себе таких). Те, що написане ними, містить методичні вказівки, які просто неможливо виконати, рясніе фактичними помилками і численними перлами доморощеної мудрості. Ви не знали, в чому «суть» «Пігмаліона» Б. Шоу? Будь ласка! Виявляється, що, навчаючи «квіткарку Елізу Дулітті правильної аристократичної мови» і взагалі «гуманітарної освіти», «соціаліст Шоу» «показує шлях до справедливого устрою суспільства», коли громадяни «матимуть рівні шанси реалізувати своє право на освіту!» Читаючи ці рядки, не могу позбутися думки, що час, омріяний Бернардом Шоу, ще не настає. Принаймні для укладачів даної програми, які вже точно, маючи «рівні шанси» (навіть рівніші), водночас так і не спромоглися, з невідомих причин, «реалізувати своє право на гуманітарну освіту».

Борис Шалагінов,
д. філ. н., професор кафедри
літератури та іноземних мов

Подія

Коли велика крижана брила сходить із поверхні землі, то після неї залишається великий слід. Навіть коли ця крига вже сповзла, на її місці довгий час залишатиметься слід мертвої порожнечі, доба холодного безчасся. Що буде далі? Загоїти рану важко, адже крига повністю зруйнувала верхні шари. Подібна аналогія характерна для цієї ситуації, коли ми прагнемо визначити сучасний стан української мови в нашому суспільстві. Відчувається, що довгий час десь поряд була величезна брила. Річ у тому, що й досі помітно величезні сліди пострадянської гуманітарної катастрофи. На жаль, імперії агонізують не так швидко. Вірус колоніальної залежності тримається довго, адже його було запущено в надзвичайно тонку структуру — пам'ять, людську свідомість.

Отже, є ті, хто і тепер прокидається з надією, що ковбаса пошевшає. Є це як у Львові, так і в Києві, не кажучи вже про Одесу чи Севастополь. Постколоніальну трепанацію здійснити не просто. На якийсь час в

літературі, що містять елементи суржику («Трансформація елементів суржику в польських перекладах українського літературного постмодерну»). Дослідження ґрунтувалося на висвітленні перекладацької стратегії в таких творах: «Рівне/Ровно» О. Ірванця, «Дванадцять обрубів» Ю. Андруховича і «Культь» Л. Дереша.

Проте, крім таких тем, були й ті, що засвідчували: мовна ситуація в постімперській країні — річ болюча.

Як відомо, саме Могиланка з перших днів свого існування спростила обов'язковість української мови в усіх сферах внутрішнього життя, і не в паперовому вигляді, а ділом. Проте зовнішня невизначеність сучасного вектору української соціальної й культурницької політики, правовий хаос щодо мовного питання й мовної політики, брак комплексної системи дослідження української мови та фахової оцінки взаємодії мови й суспільства призводить до того, що навіть наукові дискусії щодо сучасного стану української мови не відбуваються спокійно.

Доповідь професорки Л. Масенко стосувалася архіважливої теми

більш вживаною, важко кваліфікувати інакше, ніж безпардонне перекидання історичних фактів, адже і школярам відомо, що в минулих століттях абсолютну більшість населення Слобожанщини становило українське селянство, яке говорило українською мовою.

Існує й іще одна проблема: нееквівалентні ментальні рівні сприйняття мовної проблеми в різних регіонах України (це було помічено в обговоренні доповіді Г. Кобирички про можливість закріплення західноукраїнської акцентної норми як єдиної або ж як рівноправної до надніпрянської). Західноукраїнським мовознавцям часто не вдається побачити ті мовні проблеми, що реально існують в Одесі чи в Криму, набуваючи ознак троянського коня. За таких умов подвійність акцентної норми може погіршити рівень вивчення української мови. Прагнучи ввести новий правопис (що є потрібним кроком, як на мене, адже в такий спосіб можна повернутися до питомих українських форм і власне українського способу мислення через уживання автентичної лексики, величезної кількості «розстріляних» за Советів питомих («буржуазно-націоналістичних» слів), легко забути про те, що для прийняття цієї реформи варто а) укріплювати ці регіони, б) сформувати позитивне сприйняття нового правопису, адже й досі доводиться читати, що «Проект» — це спроба штучної галичанізації української мови. На жаль, у нас мало стратегів і ідеологів, які б мали визначити зрозумілу кожному програму щодо потреби впровадження української мови. Але впровадження поступового, планомірного, гармонійного. Потрібно видавати науково-популярну літературу українською мовою (в нас із цим проблема), ті ж такі гороскопи, календарі тощо-тощо. Також потрібні й посібники з української мови для дітей. В Росії сотні таких книжечок; мовні ігри залучають дитину до пізнання стилістичних тонкощів і «правильних проізношень». У нас такої продукції небагато, а в «проблемних регіонах» немає зовсім.

В. Скляр у доповіді «Типологія мовної поведінки сучасних українців» зазначив, що на Сході й Півдні України не було можливості вивчати українську мову. Як на мене, це не зовсім так. Колись у такій «зросійшеній» Одесі була потужна традиція української філології. В університеті І. Мечникова була і вчена рада із захисту дисертацій із української мови; українську мову знали, хай на рівні письма, але ж грамотного. Імена професорів В. Фашенка, Г. В'язовського, В. Дроздовського, Н. Шляхової були відомі не лише в українських наукових колах, а й у центрі великої імперії. Тепер українських науковців-філологів, які б мали високий статус у Росії, майже немає. Не збільшилася, проте, й кількість учених, які мають успіхи у філології в англомовному світі. Однією з інституцій, що, проте, прагне репрезентувати досягнення своїх науковців на світовому рівні, є саме Кислово-Могиланка.

В. Ліни Костенко є такий рядок: «Є боротьба за долю України. Все інше — то велике мискоборство». Можливо, тепер хтось скаже, що ця теза застаріла, мовляв, для чого ці закляти до боротьби? Від кого нам боротися? Але чи це так насправді?

Дмитро Дроздовський,
студент ФГН-4

Залишки імперського палеозою

українській підімперській системі енергію естетики й культури було зупинено. Філософію замінено стратегією — планом-п'ятирічкою. Не йдеться про дисидентів, про шістдесятників, які витворили поле органічної взаємодії української культури зі світом. Крім такої комунікації, зверненої назовні, була й внутрішня комунікація: на кухні. Це, врешті, призвело до нової психології: людина мислила категоріями мінімально спрощеного життя: ковбаса важить більше, ніж естетика. Пострадянська людина — симбіоз невихованості і сліпої віри в те, що за імперії жити краще, бо спокійніше, бо стабільніше, бо базис визначає надбудову. Для чого тоді культура і всі ці балачки про якусь там мову? Для чого рабам переходити на українську мову, якщо саме за російською мовою десятиліттями створювано комплекс «позитивних» асоціацій, зокрема, що російська — це мова імперії?!

Ці питання мовної взаємодії й визначення сучасного стану мовної ситуації було розглянуто 28 і 31 січня на щорічній науковій конференції в Національному університеті «Києво-Могиланська академія» (у рамках традиційних Днів науки) «Проблеми мовної норми: лексика, термінологія, правопис», яку організувала кафедра української мови та професорка Лариса Масенко. Доповіді, представлені на конференції, були і суто наукові, і такі, що варті уваги широких кіл суспільства. На конференції взяли участь доцент кафедри славистики Ідванського університету Артур Брацкі, докторант КНУ ім. Т. Шевченка Володимир Скляр, представники кафедри української мови НАУКМА Оріся Демська-Кульчицька, Наталія Дзюбишина-Мельник, Оксана Калиновська, Галина Кобиричка та інші. Наукові доповіді стосувалися питань лексикографії (фіксації ідеологічно забарвлених слів, абстрактної лексики в наукових текстах), термінології, акцентології тощо. Цікавою була доповідь польського науковця Артура Брацкі про проблеми перекладу текстів сучасної української

«Європейська хартія регіональних або меншин них мов» у контексті українських реалій». Тема ця часто постає джерелом маніпуляцій. Ішлося про те, що «риторика про рівноправність двох мов з боку таких захисників російської має єдине призначення — приховати в дусі кращих традицій радянської пропаганди справжні наміри зберегти панівні позиції на території України за російською мовою, а мовний фактор використати як необхідну передумову повернення країни в лоно Російської імперії. Показовим тут є еднання комуністів з регіоналами. Різниця між ними в уявленнях про відновлення «братерського союзу» полягає лише в тому, що для комуністів це — реставрація Радянського Союзу, а для регіоналів — Великої Росії». За словами Лариси Терентіївни, «реальні цілі захисників російської мови виявляє, як і в радянську добу, не фальшива політична й публіцистична риторика, а створені ними офіційно-ділові документи. Завдяки видавництву «К.І.С.», яке минуло року опублікувало в додатку до перекладу праці Івон Больман «Мовні війни в Європі», присвяченій аналізу Європейської хартії регіональних або меншинних мов, тексти рішень низки обласних і міських рад східних і південних регіонів України про надання російській мові статусу регіональної, маємо можливість проаналізувати ці тексти. (Далі цитати подано за цим виданням). Ось які аргументи, спіраючись на Закон України про ратифікацію Європейської Хартії, наведено на користь утвердження російської мови як регіональної у першому ж абзаці відповідного рішення Харківської обласної ради від 3 червня 2006 року: «Завдяки історичним обставинам і умовам, що визначали і визначають соціально-економічний і культурний розвиток Харківської області, російська мова завжди була і залишається, як свідчать переписи, дослідження і опитування, найбільш вживаною в усіх сферах суспільного життя». Твердження про те, що російська мова «завжди була» най-

Події

Конкурс на здобуття студентської стипендії імені Костянтина Ємельянова.

У Національному університеті «Києво-Могилянська академія» на факультеті правничих наук завершився конкурс на здобуття студентської стипендії імені Костянтина Ємельянова.

Стипендійний фонд було створено восени 2007 року в пам'ять про Костянтина Ємельянова — талановитого викладача, професіонала високого класу, колегу, надійного партнера і друга, близької людини. Ідея створення та подальший розвиток Фонду належить дружині Костянтина Інні Іванівні Ємельяновій та студентам, які мали честь бути його студентами (випускники 2001-го, 2002-го та 2003-го років).

У цьогорічному, першому, конкурсі змагалось двадцять кандидатів. Право вибороти почесну пропам'ятну стипендію могли здобути ті студенти, які відповідали критеріям, встановленим засновниками фонду. Претенденти, окрім високого рейтингу, повинні мати досвід суспільного життя та, що не менш важливо, активну підтримку серед студентства.

Після висунення викладачами ряду кандидатів за рейтингом, відбулося студентське голосування. Переможцем цього року стала Надія Добрянська, студентка 3 р. н, активна учасниця Студентського Братства та Студентського наукового товариства ФПвН.

Нагородження переможців відбулося у присутності засновників фонду.

Додаткова інформація про Фонд
http://www.ukma.kiev.ua/ua/faculties/fac_pra/Alums/emil.html

Батурську Ларису Арсенівну нагороджено орденом княгині Ольги III ступеня

Відповідно до указу Президента України № 185 від 3 березня 2008 про відзначення державними нагородами України:

Батурську Ларису Арсенівну, доцента кафедри англійської мови Національного університету «Києво-Могилянська академія» нагороджено орденом княгині Ольги III ступеня.

За вагомий особистий внесок у соціально-економічний і культурний розвиток України, активну громадську діяльність, багаторічну сумлінну працю та з нагоди Міжнародного жіночого дня 8 Березня.

Вітаємо Ларису Арсенівну з нагородою!

<http://www.president.gov.ua/documents/7557.html>

UKMA Library * Book

0456303

Публікації

Леся Самійленко. Зміна культурних акцентів як код майбутнього // Молодь України.— № 8.— 2008.— 31 січня— 4 лютого.— С.13.

Ірина Щербата. Вірний Богові й Україні // Молодь України.— № 8.— 2008.— 31 січня— 4 лютого.— С.7.

Георгій Адирхаєв. Студенти перейдуть із навичками на «ти» // Вечірній Київ.— С.5.

Інна Бирюкова. Університети жадають автономії // День.— № 20.— 2008.— 5 лютого.— С.2.

Ігорь Лосев. Аналогія тропічного комунізму от Ігоря Слисаренко // День.— № 20.— 2008.— 5 лютого.— С.7.

Оксана Миколюк. Геополітичний вектор і мова // День.— № 21.— 2008.— 6 лютого.

<http://www.day.kiev.ua/195915/>

Ігор Сюдюков. Немає майбутнього без пам'яті // День.— № 22.— 2008.— 7 лютого.

<http://www.day.kiev.ua/195988/>

Володимир Паніотто. «Если страха нет — это тоже плохо» // Газета по-київськи.— № 32.— 2008.— 11 лютого.— С.21.

Дмитро Шулікін. Вступна кампанія — 2008 // Освіта України.— № 32.— 2008.— 12 лютого.— С.2.

Володимир Панченко. Віч-

НаУКМА в інформаційному просторі

на-віч з історією: гетьман Мазепа і ми // Освіта України.— № 32.— 2008.— 12 лютого.— С.3.

Ігорь Слисаренко. Желудочно-кишечный анитикунизм Ігоря Лосева // День.— № 25.— 2008.— 12 лютого.— С.7.

Наталья Белоусова. Дискуссия, определяющая будущее // День.— № 25.— 2008.— 12 лютого.— С.1,5.

Дмитро Дроздовський. Залишки імперського палеозою // Дзеркало тижня.— № 7.— 2008.— 13 лютого.— С.14.

Сергій Квіт: «Професором мріяв бути з дитинства» // Слово просвіти.— 2008.— 14-20 лютого.— С.8.

Дмитро Заєць. Організатор Голодомору — не лише сталінський режим, а партія Леніна з її ставленням до селянства // Слово просвіти.— 2008.— 14-20 лютого.— С.7.

Ганна Трезуб. Василь Стус — перекладач // Слово просвіти.— 2008.— 14-20 лютого.— С.5.

Олег Баган, Петр Іванішин. Наука Феллера // День.— № 28.— 2008.— 15 лютого.— С.21.

Людмила Мазуренко. Археологія держитися на ентузіазме // День.— № 28.— 2008.— 15 лютого.— С.23.

Владимир Панченко. Феміністка // День.— № 29.— 2008.— 16 лютого.— С.7.

Жанна Безп'ятчук. «Путешествие» в пространстве и времени // День.— № 31.— 2008.— 20 лютого.— С.7.

Володимир Полохало. Зовнішнє оцінювання знань випускників: що варто зробити, щоб мінімізувати ризики // Голос України.— № 34.— 2008.— 21 лютого.— С.7.

Сергій Кисельов: «Часто наші високопосадовці витрачають грошей значно більше, ніж офіційно заробляють» // Газета по-українськи.—

2008.— 21 лютого.
http://gpu.ua/index.php?&id=210297&s=1_gztoth

Наталія Ромашиова. Олексій Гарань: Останні дії «групи шістьох» не відповідають інтересам ні Президента, ні коаліції, ні тих виборців, які проголосували за «Нашу Україну» // День.— № 33.— 2008.— 22 лютого.
<http://www.day.kiev.ua/196939/>

Інф. Форум університетської науки // Освіта України.— № 15.— 2008.— 22 лютого.— С.5.

Телерадіоефіри

23 лютого. Українське радіо — канал «Культура» (програма «Постаті») прямий ефір із Т.О. Ярошенко.

Інтернет — простір

1. Про могилянців та могилянці про...

Журналістика вже не творча спеціальність? (Директор Школи журналістики НаУКМА Євген Федченко про важливість творчих доробків для абітурієнтів, які хочуть навчатись журналістиці) // Телекритика - 6 лютого 2008 року.
<http://www.telekritika.ua/media-corp/2008-02-04/36291>

В'ячеслав Брюховецький: «Знаю достеменно, що доживу до 86 років...» (Надзвичайно захоплююче інтерв'ю із

В'ячеславом Брюховецьким) // "Сім'я і дім" - 7 лютого 2008 року.

<http://www.simya.com.ua/articles/47/8743/>

2. Про НаУКМА

Преса: за академічну незалежність! (Про експеримент, спрямований на встановлення університетської автономії, над яким працюють науковці Києво-Могилянської академії) // Радіо "BBC" - 5 лютого 2008 року.
http://www.bbc.co.uk/ukrainian/pressreview/story/2008/02/080205_press_tuesday_sp.shtml

Для журналістів напечатані нові учебники (Школа журналістики НаУКМА видала три нових підручники) // 24.UA - 6 лютого 2008 року
<http://24.ua/news/show/id/27622.htm>

Докладніше дивіться на сайті НаУКМА www.ukma.kiev.ua/ НаУКМА в медіа

